

ناهنجاریهای مادرزادی زهره (کیسه صفرا)
گزارش چهارآیمن (CASE) تازه

* - دکتر محمد علی راشد

بخش نخست با سازمان یابی (Malformation)
زهره این ناهنجاریها میتوانند به گونه‌های زیر آشکار گردند.

- ۱- نبودن زهره (Agenesis)
- ۲- زهره مانند کلاه فنیقیها
- ۳- زهره دوگانه، سه‌گانه و دوخانه‌ای
(Duplication, Triplication . . . Et Bissac)

- ۴- زهره با پرده‌ای در پهنای آن
- ۵- پستوهای زهره (Diverticula)
- ۶- زهره نارس (Rudimentary)
- ۷- زهره مانند گاه شمار شنی

(Hour Glass Gall-Bladder)

اکنون هر کدام از این ناهنجاریها را جداگانه بررسی میکنیم:

- ۱- نبودن زهره: این ناهنجاری بسیار کمیاب است و تا این هنگام بیش از ۲۰ تا از آن گزارش نگردیده است (۶).
- خود این ناهنجاری میتواند بدو گونه جداگانه باشد (۷).
- نخست آنکه کیسه زهره و زهره راه (cystic Duct) نیست و راههای زردابی دیگر وجود دارند.
- دوم آنکه افزوده بر نبودن زهره و زهره راه دیگر راههای

ناهنجاریهای مادرزادی زهره هر چند کمیاب هستند ولی شناخت آنها برای پزشک دارای ارزش بسیار میباشد. چه شاید یک چرخش کوچک و ناچیز در این وابسته گوارشی برپا سازنده رنجی دردناک گردد. از همین روی با یادآوری این ناهنجاریها نمونه‌هایی از گونه‌هایی که فراوان تر است گزارش میگردد.

برای گشایش بهتر و آشنائی آسانتر چگونگی زوبان شناسی دستگاه زردابی یادآوری میشود. در نخستین روزهای پیدایش زوبان همطراز باکف شکمی (Plancher Ventral) روده نخستین، ناودانی در درازای آن که سرش جایگاه زبانش راههای جگری و دمش هسته نخستین زهره نامیده میشود، و درآینده سازنده زهره و زهره راه (Cystic Duct) خواهد بود، آشکار میگردد. این ناودان میان تهی اندک اندک بسته میشود و با بزرگ شدن زوبان در آن بافت پوششی پدید میآید. آنگاه دوباره باز شده راههای زردابی را میسازد.

- ۱- در همین هنگام است که ناهنجاریهای این دستگاه در زهره و راههای زردابی پیش میآید (۲- ۳ و ۴).
- با این یادآوری ناهنجاریهای مادرزادی زهره دردو بخش جداگانه نگاشته میشود (۵).

* دانشیار گروه داخلی دانشکده پزشکی پهلوی دانشگاه تهران

زردابی هم ناهنجارند .

برای شناخت این ناهنجاریها از پرتونگاری ،

زرداب راهنگاری از راه پوست (Percutaneous Cholangiography) و یا زرداب راهنگاری وارونه یا

اندرونه بینی (Endoscopic Retrograde Cholangiography) میتوان یاری جست . نشانه‌های

آن‌گونه‌گون از زردی گرفته تا شکم روش پیخال چرب و دردهای گنگ خواهد بود . این نشانه‌ها پس از زاده شدن و یادر سالهای نخستین زندگی آشکار میگردد .

۲- زهره مانند کلاه فنیقیها این ناهنجاری از دیگر گونه‌های آن بیشتر دیده میشود و یک چین خوردگی در ته زهره است (نگاره ۱ - الف) که سه آیمان از این ناهنجاری را که تازگی یافته شده است در زیر گزارش مینماید .

آیمان ۱- خانم پ - ۱ ، ۳۵ ساله برای رهائی از درد گنگی که سالها او را رنج میدهد به نزد پزشکش میآید . آغاز این درد بهنگام دومین آبستتی او بوده است که اکنون بیش از پنجسال از آن میگذرد ، تا آنگاه هیچگونه دردی باین سان را بیاد نمیآورد . جایگاه این درد بیشتر در بخش راست و بالای شکم و زیرنده‌ها است دردی توان فرسا نیست و بیشتر به یک ناآرامی (Dysconfort) مانند است با خوراک‌های چرب و سنگین براین درد افزوده میشود در آزمایش بالینی بیمار جزء اندکی گزش دریک چهارم بالا و راست شکم چیزی بدست نمیآید آزمونهای زیست‌شناسی و پرتونگاری دستگاه گوارش نکته ناچوری ندارد ، پرتونگاری از زهره در ته آن چین خوردگی را نشان میدهد که همزمان با آن پر و تهی میگردد (نگاره ۲) .

در دیگر بخشهای زهره و راههای زردابی ناهنجاری

به چشم نمیخورد .

آیمان ۲- خانم ف - و ۶۰ ساله که از دردهای کمر و شکم رنج میبرد ، این رنج از سالها پیش او را گرفتار کرده است در زمستان که سرما افزایش می‌یابد دردهای او نیز بیشتر است آزمایش بالینی نشان دهنده دردهای پراکنده در درازای مهره‌های کمری و ماهیچه‌های کنارهای آن میباشد در آزمونهای زیست‌شناسی کلسترول خون افزایش دارد پرتونگاری زهره چین خوردگی ته آن را نشان میدهد (نگاره ۳) برآستی دردهای این بیمار با این زهره نمایانگر زهره مانند کلاه فنیقیها است

بستگی ندارد .

آیمان ۳- خانم ن - ۴۰ ساله که برای یک وادید پزشکی راهی بیمارستان میگردد و آزمایشهای انجام شده بجز یک زهره مانند کلاه فنیقیها گرفتاری دیگر نمی‌نماید (نگاره ۴) یادآوری میشود که این ناهنجاری هیچگونه بازنمودی بالینی شاید نداشته باشد .

۳- زهره دوگانه و سه‌گانه و دوخانه‌ای :

زهره دوگانه بسیار کمیاب است نگارنده با همکاران چند آیمان از این ناهنجاری را پیش از این گزارش کرده است در هر سه هزارتن یک آیمان شاید دیده شود .

دوگونه از این ناهنجاری را میتوان یافت یکی زهره دو خانه‌ای (Vesica Fella Divisa) (نگاره ۱ - ب) و دیگر زهره دوگانه (Vesica Fella Duplex) (نگاره ۱ - ج) شناخت این ناهنجاری با پرتونگاری است و نشانه‌های بالینی آن از گونه دردهای بالا و راست شکم خواهد بود این ناهنجاری با زندگی ناسازگار نیست و شاید تا پایان آن نیز خود را نشان ندهد (۸) .

۴- زهره با پرده‌ای در پهنای آن : این ناهنجاری نیز کمیاب است یک آیمان (آیمان ۴) از آن یادآوری میشود که در هنگام یک بررسی وادید پزشکی یافته شده است . این بیمار برای دردهای شکمی گنگ بماروی آورده است و در بررسی‌های دستگاه گوارش زهره‌ای با پرده‌ای در پهنای آن یافته ایم (نگاره ۵) .

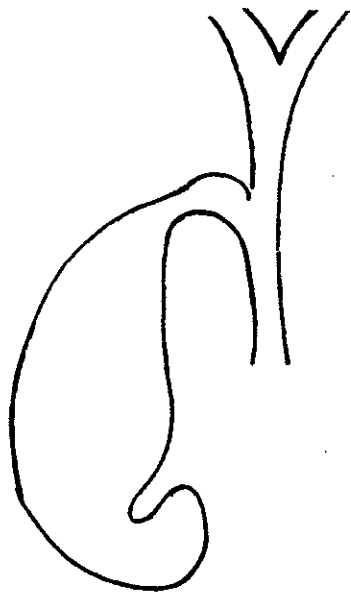
۵- پستوهای زهره (Diverticula) این ناهنجاری بدوگونه شاید دیده شود :

نخست پستوهائیکه مادرزادی نیستند که نمونه‌های آنرا بیشتر میتوان یافت و در این نوشته جای آن نیست ، دوم پستوهای راستین (Diverticule Vrai) که بسیار کمیابند .

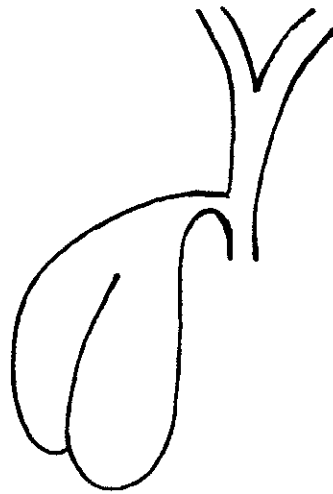
جای این پستوها یادرتنه زهره (نگاره ۱ - د) یادرتنه آن است که پیش از این نگارنده با همکاران گزارش کرده‌اند (۹) (نگاره ۶) .

۶- زهره نارس - اینگونه زهره یک زهره کوچک است که بخشهای کالبدشناسی تنه ، گردن و زهره را در آن نمیتوان دید در برخی نوشته‌ها آنرا با نام زهره تیله مانند (Vesicule Bille) یادآوری کرده‌اند (۱۰) (نگاره ۱۰) .

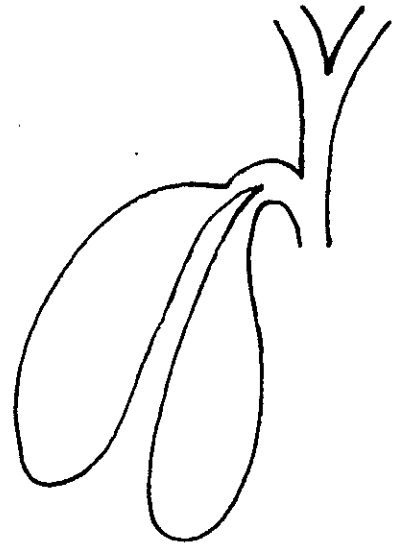
۷- زهره مانند گاه شمار شنی (Hour Glass)

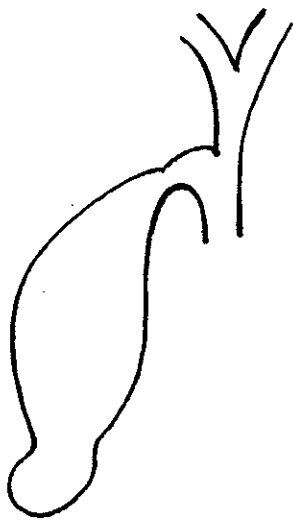
الف

ب

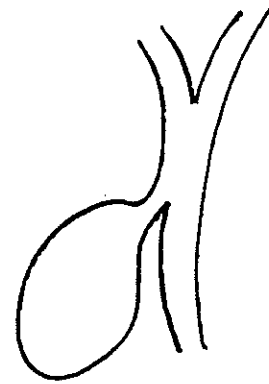
ج

د

ه

و

نگاره ۱

- الف = کیه زهره مانند کلاه فنیقیها . د = بستک ته زهره
- ب = زهره دوخانه ای
- ج = زهره دوگانه
- ه = زهره مانند گاه شمار سنی
- و = زهره تپه مانند

نگاره ۲ - زهره مانند کلاه فینیقی ها

نگاره ۳

نگاره ۴

نگاره ۵

این گونه ناهنجاریها کمیاب هستند و بهنگامی که دیده میشوند بیشتر ناهنجاریهای دیگر مانند چپ جگری - راست ولی، روده بندیکسر Mesenterium Commun همراهند و شناخت آنها از دید بیماری شناسی در دومین زنبه ارزش است از همین روی به یادآوری آنها پسندیده میشود (۴).

خلاصه

ناهنجاریهای مادرزادی زهره بسیار کمیاب هستند از همه بیشتر زهره دوگانه، زهره مانند کلاه فنیقیها، پستوهای راستین زهره و پرده‌های پهنائی آن دیده میشود. در این نوشته سه آیمان از زهره مانند کلاه فنیقیها و یک آیمان از پرده پهنائی زهره گزارش گردیده است.

Gall-Bladder این ناهنجاری گونه‌ای از زهره مانند کلاه فنیقیها است تنها جای چرخش که برآستی یک تنگی است در تنه آن جای دارد (نگاره ۱ - ه)

بخش دوم - بد جایگیری زهره Malposition این ناهنجاریها میتوانند به گونه‌های زیر باشند.

۱- زهره چپ	(Left-Sided Gall-Bladder)
۲- زهره ترازین	(Horizontal)
۳- زهره شناور	(Floating Gall-Bladder)
۴- زهره درون جگری	Intra-Hepatic Gall-Bladder
۵- زهره سرگردان	Aberrent Folding Of Gall-Bladder Anlage

References

- 1- AREY L.B. DEVELOPMENT ANATOMY, A TEXTBOOK AND LABORATORY MANUAL OF EMBRYOLOGY W.B. SAUNDERS COMPANY, PHILADELPHIA, 257-258-1965.
- 2- BOYDEN E.A.: THE ACCESSORY GALL - BLADDER, AN EMBRIOLOGICAL AND COMPARTIVE STUDY OF ABERRENT BILIARY VESICLES OCCURINEG IN MAN AND THE DOMESTICS MAMMALS. Am.J. ANAT. 38 177-182 1926.
- 3- Heully F. GAUCHER P. VICARI F. DUCROCQ E. ET FAYS J.: DIVERTICULE VRAL DE LA VESICULE BILIAIRE. J. RAD. ELECTRO: 46, 50-52 1965.
- 4- LORENZO G.A. SEED R.W. BEAL J. M. CONGENITAL DILATATION OF THE BILIARY TRACT., Am. J. SURG. 421, 510 - 517. 1971.
- 5- SHERLOCK S. CONGENITAL ANOMALIES OF THE BILIARY SYSTEMS OXFORD BLACKWELL SCIENTIFIC PUBLICATIONS, 720 - 726 1975.
- 6- HAUGHTON V. AND LEWICKI A.W.: AGENESIS OF THE GALL - BLADDER, RADIOLOGY 106 305 - 1973.
- 7- ROSS W.D. FINBY N. AND EVANS J.A. INTRAMURAL DIVERTICULOSIS OF THE GALL - BLADDER, RADIOLOGY 64, 366, 1955.
- 8- RACHED - MOHASSEL M.A. BAGHERI F., MAGHSODI HO, ET NIK - AKHTAR B.: DUPLICATION DE LA VESICULE BILIAIRE, ARCH. FR. MAL. APP. DIG. 62 - 676 - 683 1973.
- 9- RACHED - MOHASSEL M.A. HANDGANI A.A. NIK-AKHTAR B. BAGHERI, F. ET TEYMOURIAN G.A., RAPPORT D UN CAS DE DIVERTICULE VRAI DE LA

VESICULE: BORDEAUZ MED. 13, 1975 - 1979 - 1973.

10- TUTIN. M. LA MALADIE DU SIPHON VESICULAIRE, THESE MEDECINE,
PARIS 1961.